

IOB-Protocol 2019

Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie

Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie | IOB-Protocol 2019 | Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie | IOB-Protocol 2019 | Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie | IOB-Protocol 2019 | Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie | IOB-Protocol 2019

Mandaat

Taken

Activiteiten

Onafhankelijkheid

**Monitoring en
opvolging
aanbevelingen**

Mandaat

- IOB draagt bij aan kennis over de uitvoering en effecten van het Nederlands buitenlands beleid.
- IOB verricht evaluaties van beleid en uitvoering voor alle beleidsterreinen die vallen binnen de **Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS)**.
- IOB is hierin inhoudelijk onafhankelijk.
- IOB adviseert over de **evaluatieprogrammering** en uitvoering van de evaluaties die onder verantwoordelijkheid vallen van beleidsdirecties en posten.

> Homogene Groep Internationale Samenwerking. In de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) worden de uitgaven voor het buitenlandbeleid gebundeld van de verschillende ministeries, inclusief het ministerie van Buitenlandse Zaken.

> Evaluatieprogrammering. IOB hanteert een meerjarige planning van evaluatieonderzoeken, beleidsdoorlichtingen en overig onderzoek. Deze planning wordt minimaal een keer per jaar geactualiseerd.

Taken

- **Kwalitatief hoogwaardige evaluaties** uitvoeren voor de leer- en verantwoordingsfunctie.
- Zorg dragen voor een **evenwichtige evaluatieprogrammering** op het terrein van het buitenlands beleid.
- Bijdragen aan de verhoging van de kwaliteit van evaluaties uitgevoerd door, of onder verantwoordelijkheid van, beleidsdirecties en uitvoeringsorganisaties, door het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) gesubsidieerde instellingen en multilaterale organisaties.
- **Bevorderen van de kennis en verspreiden van evaluatieresultaten.**
- Adviseren over lopend en nieuw beleid op basis van (beleids)evaluaties.

Kwalitatief hoogwaardige evaluaties

Evaluatietrajecten en -rapporten van IOB worden standaard begeleid door een **interne klankbordgroep** van IOB zelf en door een externe referentiegroep. De externe referentiegroep adviseert de directeur van IOB over de kwaliteit van het onderzoek. Hierin nemen tenminste twee externe materiedeskundigen zitting, naast vertegenwoordigers van bij het onderzoek betrokken beleidsdirecties en/of uitvoeringsorganisaties.

> **Interne klankbordgroep.** *De interne klankbordgroep bestaat uit IOB-onderzoekers die bijdragen aan de interne kwaliteitscontrole op de voortgang van het evaluatieproces en op de kwaliteit van rapportages.*

Taken

De referentiegroep komt minimaal drie maal op sleutelmomenten bijeen: bij de besprekingen van de **Terms of Reference**, de deelrapportages en het concept-eindrapport. Van elke referentiegroepbespreking wordt een schriftelijk verslag gemaakt, dat ter vaststelling aan de deelnemers wordt voorgelegd.

> **Terms of Reference.** *Onderzoeksvoorstel.*

Evenwichtige evaluatieprogrammering

Waarom iets op de programmering?

De Regeling periodiek evaluatieonderzoek (RPE) schrijft voor dat elk beleidsterrein op het niveau van de operationele doelstellingen periodiek onderwerp is van een beleidsdoorlichting of beleidsevaluatie.

In de evaluatieprogrammering kennen we drie typen evaluaties: **beleidsdoorlichting (beleidsevaluatie)**, **effectonderzoek ex post** en **overig evaluatieonderzoek**. Beleidsdoorlichting en effectonderzoek ex post vallen onder de RPE.

> **Beleidsdoorlichting.** *Onderzoek naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid van een substantieel, samenhangend deel van het beleid, dat wordt gevoerd op grond van één of meer beleidsartikelen of beleidsdoelstellingen van de rijksbegroting. Een beleidsdoorlichting is in beginsel gebaseerd op een aantal deelonderzoeken, waaronder effectenonderzoeken, en synthetiseert deze. De Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek geeft specifieke aanwijzingen over de aanpak en de evaluatievragen.*

> **Beleidsevaluatie.** *Onderzoek naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het beleid.*

> **Effectonderzoek ex post.** *Onderzoek dat de effecten van uitgevoerd beleid en regelgeving achteraf vaststelt en vergelijkt met de oorspronkelijke doelstellingen van het beleid.*

> **Overig evaluatieonderzoek.** *Verkenningen of studies die tot doel hebben om de kennis over bepaalde beleidsterreinen te vergroten, dan wel om pilots die tot doel hebben om een nieuwe methodologische aanpak te testen.*

Taken

Complex beleid, nieuwe thema's

Naast de richtlijnen van de RPE hanteert IOB ook andere criteria om evaluaties in de eigen evaluatie-programmering op te nemen. De veelomvattende beleidsdoorlichtingen worden door IOB uitgevoerd. Andere evaluaties worden in beginsel alleen volledig door IOB zelf uitgevoerd als deze:

- voor de directies te complex zijn om zelf goed te laten uitvoeren, bijvoorbeeld omdat deze thema-, directie- DG- en/of departementoverstijgend zijn;
- nieuwe, voor de directies relevante onderzoeksthema's omvatten waardoor de betrokkenheid van IOB een toegevoegde waarde heeft.

Rollen en verantwoordelijkheden voor de evaluatieprogrammering

De kwaliteit en relevantie van beleidsdoorlichtingen zijn gebaat bij een zorgvuldig en transparant besluitvormingsproces. Dit begint bij de programmering van evaluaties. Bij BZ is de directie Financieel-Economische Zaken (FEZ) systeemverantwoordelijke voor de evaluatieprogrammering van het gehele ministerie van BZ. Deze directie voert samen met IOB jaarlijkse programmeringsgesprekken met de directies om vast te stellen welk evaluatieonderzoek wordt gepland en welke partij (de beleidsdirectie zelf of IOB) hiervoor verantwoordelijk is. IOB publiceert de vastgestelde evaluatieprogrammering op de eigen website. FEZ zorgt er voor dat de evaluatie-programmering conform de geldende voorschriften wordt opgenomen in de Rijksbegroting.

Bevorderen kennis en verspreiden evaluatieresultaten

IOB adviseert het ministerie en verspreidt de evaluatieresultaten aan BZ-interne en externe partijen, waaronder uitvoeringsorganisaties. Onderzoeken van IOB worden standaard geplaatst op de website www.iob-evaluatie.nl.

Activiteiten

- Het (laten) uitvoeren (en begeleiden) van evaluatieonderzoek, beleidsdoorlichtingen en overige studies.
- Het bijeenbrengen van elders geproduceerde (evaluatie)kennis.
- Het opstellen en hanteren van algemeen geldende kwaliteitseisen en richtlijnen voor het doen van evaluaties.
- Het adviseren over de opzet en uitvoering van individuele evaluaties, door systematische beoordeling van de kwaliteit van deze evaluaties of **peer reviews** van **evaluatiediensten**.
- Het verspreiden van deze kennis onder relevante onderdelen van het ministerie, uitvoeringsorganisaties en andere betrokken partijen.
- Het trainen en opleiden van betrokken partijen voor beleidsleren en capaciteitsopbouw.

> **Peer review.** *Kwaliteitsbeoordeling of toetsing door collega-evaluatiediensten, bijvoorbeeld van de inrichting van het werkproces en het geleverde werk.*

> **Evaluatiediensten.** *Collega-evaluatiediensten of -afdelingen van andere bilaterale donoren of van multilaterale instellingen zoals de Wereldbank of VN-organisaties.*

Onafhankelijkheid

- IOB maakt eigen inhoudelijke afwegingen
- IOB krijgt vrije toegang tot data
- De evaluaties van IOB zijn openbaar
- Bijzondere positie van directeur IOB

IOB maakt eigen inhoudelijke afwegingen

IOB is inhoudelijk onafhankelijk. Dit betekent dat IOB zich niet laat beïnvloeden door buiten-inhoudelijke overwegingen (bijvoorbeeld van politieke of commerciële aard) in de keuze van de methoden van onderzoek, bij de beoordeling van data en in de weging van alternatieve verklaringen. Bewindspersonen en ambtenaren nemen kennis van de uitkomsten van de door IOB of in opdracht van IOB uitgevoerde evaluaties. Ze geven geen aanwijzingen over de formuleringen, uitkomsten, onderzoeksmethoden of veronderstellingen die ten grondslag liggen aan het IOB-onderzoek.

IOB formuleert voor de eigen evaluaties zelf de afbakening, de onderzoeksvragen en -methoden, na overleg met de externe referentiegroep. Deze kunnen gedurende het onderzoek door IOB zelf worden bijgesteld.

Onafhankelijkheid

IOB krijgt vrije toegang tot data

Een wezenlijk onderdeel van de inhoudelijk onafhankelijke positionering binnen BZ is dat IOB volledig en ongehinderd toegang ontvangt tot alle gegevens waarover de beleidsdirecties en uitvoeringsorganisaties beschikken. Bovendien staat het onderzoekers van of namens IOB vrij gericht naar informatie te vragen via interviews met betrokken spelers en belanghebbenden, onder wie de betrokken beleidsambtenaren.

De evaluaties van IOB zijn openbaar

De terms of reference van te publiceren onderzoek worden direct na vaststelling door de directeur IOB op de IOB-website geplaatst. In elke IOB-publicatie staat vermeld dat uitsluitend IOB verantwoordelijk is voor de inhoud ervan. De Directie Ondersteuning Bestuur van BZ ziet toe op verzending binnen drie maanden van evaluaties en beleidsdoorlichtingen aan het parlement. Onderzoeken worden standaard geplaatst op de website www.iob-evaluatie.nl.

Bijzondere positie van directeur IOB

De directeur van IOB is eindverantwoordelijk voor de inhoud van de beleidsdoorlichtingen, effectonderzoeken en overige studies die IOB onder eigen naam uitbrengt. De directeur wordt aangetrokken van buiten het ministerie van BZ, wordt aangesteld voor bepaalde tijd en komt niet in aanmerking voor een vervolgaanstelling binnen het ministerie van BZ.

Monitoring en opvolging aanbevelingen

Uiterlijk twaalf maanden na het aanbieden door IOB van een beleidsdoorlichting of grotere evaluatie aan de minister agendeert FEZ een opvolgingsgesprek met de meest betrokken DG('s) en directeur(en) en de directeuren FEZ en IOB. Hierin bespreken ze hoe beleidsmatig opvolging is/wordt gegeven aan de aanbevelingen uit de doorlichting of evaluatie. Van deze gesprekken wordt een verslag opgesteld met eventuele nadere punten voor opvolging. Dit verslag wordt gedeeld met de **Bestuursraad** van het ministerie.

> **Bestuursraad.** *De secretaris-generaal (SG), de plaatsvervangend secretaris-generaal (PSG) en de vier directeurengeneraal (DG's) vormen samen de ambtelijke top en de bestuursraad van het ministerie. De eindverantwoordelijkheid berust bij de SG, tevens voorzitter van de Bestuursraad. De Bestuursraad is verantwoordelijk voor de inrichting en het functioneren van het departement en het postennet.*

Uitgebracht door:

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB)
Postbus 20061 | 2500 EB Den Haag

www.rijksoverheid.nl/bz-evaluaties

www.iob-evaluatie.nl

www.twitter.com/IOBevaluatie

www.oecd.org/derec

© Ministerie van Buitenlandse Zaken | juni 2019

Gepubliceerd in de Staatscourant op 5 juni 2019, nr. 30885,
Besluit van de Minister van Buitenlandse Zaken van 27 mei 2019,
nr. MinBuza-2019.712, tot vaststelling van de organisatie
van het ministerie van Buitenlandse Zaken (Organisatiebesluit
Buitenlandse Zaken 2019)